

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

19 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska

SSN Krzysztof Wesołowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 października 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej P. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 20 listopada 2019 r., I ACa 1168/19,

w sprawie z powództwa [...] Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko P. S.

o zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od P. S. na rzecz [...] Niestandaryzowanego
Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W.
5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 29 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu zasądził od pozwanego na rzecz powoda 58 431,62 CHF z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego do nieruchomości położonej w miejscowości S. opisanej w księdze wieczystej [...], oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu.

Wyrokiem z 20 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, na skutek apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok o tyle, że sprecyzował prawo powołania się pozwanego na ograniczenie odpowiedzialności do hipoteki umownej zwykłej, wpisanej pod indeksem wpisu numer [...] w księdze wieczystej [...], nie więcej niż do wartości nieruchomości, oddalając powództwo w dalszym zakresie oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Podstawę obu rozstrzygnięć stanowiły następujące ustalenia faktyczne (dokonane przez Sąd Okręgowy i zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny):

13 marca 2007 r. [...] Bank [...] S.A. w W. Oddział [...] w P. (dalej: „Bank” lub „...”) oraz pozwany P. S. i S. S. zawarli umowę kredytu mieszkaniowego [...] (dalej: umowa kredytu). Bank udzielił kredytu w kwocie 63 458,26 CHF z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów wykończenia i wyposażenia domu mieszkalnego położonego w S. na nieruchomości opisanej w księdze wieczystej [...].

Kredyt mógł być wypłacany:

1. w walucie wymienialnej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego,
2. w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju; w tym przypadku stosowany był kurs kupna dla dewiz obowiązujący w [...] (aktualna tabela kursów) w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiły m.in.: hipoteka zwykła na zabezpieczenie kredytu w kwocie 63 458,26 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 13 960,82 CHF na zabezpieczenie spłaty odsetek i innych należności Banku na nieruchomości położonej w S., opisane w księdze wieczystej [...] oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji kredytobiorcy na podstawie bankowego tytułu

egzekucyjnego.

Splata zadłużenia miała następować w drodze potrącania środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorców prowadzonego w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w CHF, według obowiązującego w [...] w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela kursów).

Bank mógł wypowiedzieć umowę kredytu w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku:

1. niedokonania spłaty dwóch kolejnych rat w terminach określonych przez [...] w wysłanych do kredytobiorców dwóch kolejnych przypomnieniach,
2. naruszenia przez kredytobiorców postanowień umowy,
3. wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie.

Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni, licząc od dnia doręczenia wypowiedzenia kredytobiorcom.

Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursów waluty oraz stopy procentowej oraz że ponoszą te ryzyka.

W księdze wieczystej [...] prowadzonej dla nieruchomości położonej w S., wpisany jako właściciel jest pozwany P. S. W dziale trzecim księgi ujawnione jest ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości. W dziale czwartym księgi wpisana jest:

1. hipoteka umowna zwykła - 63 458,26 CHF - na rzecz powoda (poprzednio [...]) - na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu kredytu udzielonego zgodnie z umową kredytową - spłaty kredytu,
2. hipoteka umowna kaucyjna - 13 960,82 CHF - na rzecz powoda (poprzednio [...]) - na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu kredytu udzielonego zgodnie z umową kredytową – spłaty odsetek i kosztów,
3. hipoteka umowna zwykła - 150 000 zł - na rzecz [...]

w W. (poprzednio [...]) - na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu kredytu udzielonego zgodnie z umową kredytową nr [...] z [...] r. - spłaty kredytu,

4. hipoteka umowna kaucyjna - 33 000 zł - na rzecz [...] w W. (poprzednio [...]) - na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu kredytu udzielonego zgodnie z umową kredytową nr [...] z [...] r. - spłaty odsetek i innych kosztów.

Wpisy zmiany wierzyciela hipotecznego na rzecz powoda dokonane zostały [...] r. na skutek wniosku z [...] r. na podstawie wyciągu z ksiąg rachunkowych powoda nr [...] z [...] r.

Pismami z 29 lipca 2013 r., doręczonymi 3 sierpnia 2011 r., [...] Bank [...] S.A. skierował do P. S. i S. S. wezwania do zapłaty/wypowiedzenia, w których poinformował o stwierdzeniu niedopłaty i zwrócił się o wpłacenie w terminie 7 dni zaległej należności w kwocie 726,30 CHF, obejmującej:

1. kapitał wymagalny - 444,81 CHF,
2. odsetki i opłaty wymagalne - 264,67 CHF,
3. odsetki karne - 16,82 CHF

oraz wskazał, że w przypadku niedokonania wpłat ww. zaległości wypowiada umowę nr [...] w zakresie warunków spłaty, co oznacza obowiązek spłat całej kwoty ww. zadłużenia w terminie wypowiedzenia wynoszącym 30 dni, licząc od dnia doręczenia wypowiedzenia.

3 listopada 2011 r. [...] Bank [...] S.A. w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr [...] (dalej: „BTE”), w którym stwierdził, że w jego księgach figuruje wymagalne zadłużenia wobec dłużników solidarnych P. S. i S. S. z tytułu umowy kredytu mieszkaniowego nr [...] z [...] r., na które składały się:

4. należność główna - 58 431,26 CHF,
5. odsetki skapitalizowane - 0,00 CHF,
6. odsetki do dnia 2.11.2011 r. - 2 353,31 CHF,

7. koszty - 48,43 CHF, tj. łącznie 60 833,36 CHF, wraz z dalszymi odsetkami od 3.11.2011 r. naliczanymi według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej każdorazowo czterokrotność stopy kredytu lombardowego od kwoty należności głównej, tj. 58 431,62 CHF.

Postanowieniem z 30 listopada 2011 r., Sąd Rejonowy w L. nadał klauzulę wykonalności BTE przeciwko dłużnikom solidarnym P. S. i S. S.

Postanowieniem z 14 listopada 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w L. A. W. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone na rzecz [...] przeciwko P. S. i S. S. na podstawie BTE, z powodu bezskuteczności egzekucji.

16 grudnia 2015 r. [...] S.A. oraz powód zawarli umowę sprzedaży wierzytelności do funduszu sekurytyzacyjnego, której przedmiotem były 143 bezsporne i wymagalne wierzytelności pieniężne z różnych tytułów. Zgodnie z ww. umową przeniesienie wierzytelności wraz z zabezpieczeniami miało nastąpić w dniu wpływu ceny sprzedaży (8 477 284,62 zł) na rachunek zbywcy (dzień przeniesienia), co nastąpiło 18 grudnia 2015 r. W tym też dniu strony umowy z 15 grudnia 2015 r. zawarły aneks nr 1 do tej umowy, w którym potwierdziły, że dzień przeniesienia nastąpił 18 grudnia 2015 r. W wykazie wierzytelności stanowiącym załącznik do aneksu nr 1 została wymieniona wierzytelność wobec P. S. i S.S. z tytułu umowy kredytu mieszkaniowego [...] w CHF nr [...] (nr pierwotny [...]) z [...] r. zadłużenie ogółem 93 119,95 CHF, kapitał 58 431,62 CHF, odsetki skapitalizowane 0,00 CHF, odsetki 34 688,33 CHF.

Pismem z 24 maja 2017 r. [...] S.A. skierował do S. S. i P. S. wezwanie do zapłaty 98 988,83 CHF na rzecz powoda.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo w części tj. co do należności głównej wynoszącej 58 431,62 CHF, przyjmując, że powód dochodził od pozwanego należności z ww. umowy kredytu, powołując się na nabycie wierzytelności od Banku na podstawie umowy przelewu wierzytelności z 16 grudnia 2015 r.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji powód wykazał, przedstawiając umowę kredytu, że pozwany był dłużnikiem [...] S.A. Powód wykazał także nabycie wierzytelności od Banku, przedkładając umowę sprzedaży wierzytelności

z 16 grudnia 2015 r. z załącznikami. Powód został też wpisany w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia hipotecznego kredytu, jako nowy wierzyciel, i pozwany nie wykazał, aby ten wpis zakwestionował, składając środek zaskarżenia orzeczenia wydanego w postępowaniu wieczystoksięgowym.

W odniesieniu do istnienia i wysokości dochodzonej wierzytelności, Sąd pierwszej instancji uznał zarzuty zgłoszone przez pozwanego za częściowo uzasadnione, mianowicie w zakresie zarzutu przedawnienia roszczenia.

Nietrafne były natomiast, zdaniem tego Sądu, zarzuty pozwanego dotyczące nieważności umowy kredytu czy braku uruchomienia kredytu (stanowisko pozwanego we wskazanym zakresie Sąd pierwszej instancji uznał za całkowicie niewiarygodne) oraz samej konstrukcji umowy kredytu, w szczególności zawarcia w niej postanowień wprowadzających mechanizm denominacji kwoty kredytu do waluty CHF. Sąd Okręgowy wskazał, że należy wyraźnie odróżnić samą zasadę przeliczania waluty kredytu od kwestii, po jakim kursie miałyby to przeliczenie nastąpić.

Jednocześnie Sąd pierwszej instancji, powołując się na art. 358¹ § 2 i art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 ustawy – Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”), jak również na wskazane wyroki Sądu Najwyższego, nie podzielił stanowiska pozwanego co do wadliwości postanowienia umowy kredytu czy też konstrukcji umowy w zakresie klauzuli waloryzacyjnej, przyjmując jednocześnie, że nie określa ona świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny system jego podwyższenia. Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwani przy zawarciu umowy mieli świadomość co do tego, że kwota kredytu wyrażona w CHF przy spłacie poszczególnych rat będzie przeliczana do waluty polskiej. W umowie wyraźnie uwidocznione są postanowienia dotyczące denominacji kredytu i dokonywania jego spłat w PLN poprzez potrącanie środków z rachunku bankowego kredytobiorców prowadzonego w walucie polskiej, a także stawki referencyjnej oprocentowania stosowanej do kredytów udzielanych w walucie obcej.

Sąd Okręgowy ocenił natomiast klauzule spreadowe zawarte w umowie kredytowej (zastosowanie różnego kursu walut, w zależności od tego, czy

przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie spłaty) za naruszające interes konsumenta w sposób rażący w rozumieniu art. 385¹ k.c. i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a w konsekwencji nieważne (art. 58 § 2 k.c.). Jednak zdaniem tego Sądu, umowa zawierająca niedozwolone postanowienia nie jest nieważna, ale jedynie bezskuteczna w zakresie tychże postanowień. Prowadzi to do pominięcia takich klauzul przy ocenie istnienia i rozmiaru zobowiązania pozwanego.

Oceniając zakres należnego powodowi świadczenia, Sąd Okręgowy wskazał, że z uwagi na skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia roszczenia, powód mógł domagać się od pozwanego zaspokojenia z obciążonej nieruchomości wyłącznie w zakresie należności głównej, tj. pozostałego do spłaty kredytu. Na skutek zgłoszenia zarzutu przedawnienia powód ograniczył powództwo do kwoty 72 392,44 CHF oraz do nieruchomości pozwanego stanowiącej przedmiot zabezpieczenia. Sąd pierwszej instancji, dokonując weryfikacji kwoty objętej powództwem, założył, że – biorąc pod uwagę okres karencji spłaty kredytu – do lipca 2011 r. powinno zostać spłacone ok. 7 773,97 CHF (43 x 180,79 CHF), czyli pozostałby kapitał na poziomie ok. 55 684,29 CHF. W BTE wskazana została zbliżona kwota należności głównej, tj. 58 431,62 CHF, którą Sąd Okręgowy uznał za udowodnioną, biorąc pod uwagę, że w początkowym okresie kredytowania udział części kapitałowej w miesięcznej racie był niższy, a pozwany nie podjął żadnej próby wykazania, że wysokość zobowiązania powinna być niższa. Pozwany bowiem nie przedstawił własnego wyliczenia zobowiązania, nie przedstawił także żadnych dowodów na dokonanie spłaty kredytu w jakiegokolwiek części. Tymczasem stosownie do art. 6 k.c., ciężar wykazania, że zobowiązanie zostało wykonane w całości lub części, spoczywa zawsze na pozwanym dłużniku. Sąd Okręgowy odwołał się także do domniemania istnienia wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, wyprowadzanego z samego wpisu hipoteki umownej.

Sąd pierwszej instancji uznał za niezasadne także zarzuty pozwanego dotyczące nieskuteczności wypowiedzenia umowy kredytu. Powołując się m.in. na wyrok Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, Sąd Okręgowy wskazał, że wypowiedzenie warunków spłaty kredytu na wypadek niedokonania wpłaty zaległości w terminie 30 dni postrzegane jest w orzecznictwie sądowym jako

dopuszczalne. Sąd Okręgowy wskazał nadto, że pozwany nie wykazał, ani nie próbował wykazać, iż podjął jakiekolwiek działania zmierzające do zakwestionowania poprawności i skuteczności wypowiedzenia umowy kredytu. Nie odpowiedział na oświadczenie Banku, powołując się na brak podstaw do wypowiedzenia umowy, nie wystąpił także z powództwem o pozbawienie wykonalności BTE, podważając okoliczności, na których oparto nadanie mu klauzuli wykonalności. Przez sześć lat pozwany nie reagował na działania podejmowane przez Bank w celu przymusowej realizacji zobowiązania kredytowego. Nie kwestionował także wysokości zobowiązania zgłaszanego przez Bank.

Także w związku z wpisem powoda do księgi wieczystej nieruchomości pozwanego położonej w S. pozwany nie podjął żadnych czynności, kwestionujących istnienie wierzytelności po stronie powoda oraz jej zabezpieczenie hipoteczne. Skoro powód został ujawniony w księdze wieczystej jako wierzyciel hipoteczny w miejsce pierwotnego wierzyciela hipotecznego – [...] S.A., to należy domniemywać, że nabył od tegoż Banku wierzytelność w stosunku do pozwanego. Pozwany tego domniemania nie obalił ani nawet nie próbował obalić.

Rozpatrując apelację pozwanego, zawierającą zarzuty naruszenia art. 120 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 pr. bank. w zw. z art. 89 k.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 6 k.c., art. 227 w zw. z art. 232 k.p.c., art. 509 zw. z art. 58 § 1 k.c., art. 69 ust. 1 pr. bank w zw. z art. 353¹ k.c., 358¹, 65 i 58 § 1 k.c., art. 358 k.c., art. 2 pkt 16 i 18 oraz art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. prawo dewizowe (dalej: „pr. dewiz.”) oraz art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Apelacyjny uznał ją za zasadną wyłącznie w zakresie błędnego określenia uprawnienia pozwanego jako dłużnika rzeczowego do powołania się na ograniczenie odpowiedzialności (art. 319 k.p.c.). W zasadniczej jednak części apelacja kwestionująca roszczenia powoda zasługiwała w ocenie Sądu odwoławczego na oddalenie.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny ocenił jako prawidłowe ustalenia Sądu pierwszej instancji co do odpowiedzialności rzeczowej pozwanego względem powoda, wynikającej z hipoteki umownej wpisanej w księdze wieczystej [...]. Powołując się na art. 77 zd. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „u.k.w.h.”) oraz wyrok Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r.,

II CSK 282/11, Sąd Apelacyjny wskazał, że przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie wpływa na uprawnienia wierzyciela hipotecznego dotyczące dochodzenia zaspokojenia z przedmiotu hipoteki, co oznacza, iż sąd powinien zasądzić świadczenie z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do przedmiotu hipoteki (art. 319 k.p.c.), przy czym nie może zasądzić kwoty wyższej niż suma hipoteki.

Sąd Apelacyjny wskazał nadto, że w rozpoznawanej sprawie zastosowanie mają przepisy obowiązujące do 20 lutego 2011 r., tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Zgodnie z przepisem art. 71 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. domniemanie istnienia prawa wynikające z wpisu hipoteki obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Wbrew twierdzeniom i zarzutom apelacji powyższe domniemanie przeniosło ciężar dowodu co do nieistnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką na pozwanego. Sąd Apelacyjny uznał za własne stanowisko Sądu pierwszej instancji dotyczące wysokości wierzytelności i jej wymagalności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nieuzasadniony był zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Pozwany nie wykazał bowiem, które spośród przeprowadzonych dowodów Sąd Okręgowy ocenił w sposób sprzeczny z art. 233 § 1 k.p.c. oraz jakich konkretnie błędów w tym zakresie się dopuścił.

Przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym, w ocenie Sądu odwoławczego, Sąd Okręgowy nie naruszył też wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego. W szczególności Sąd Apelacyjny uznał za dopuszczalną konstrukcję wypowiedzenia umowy kredytu, jako czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, że jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Jednocześnie treść wypowiedzenia, które zostało skierowane do pozwanego, była jasna i jednoznaczna. Nie występował zatem stan niepewności co do stosunku prawnego łączącego strony. Zastosowanie opisanego mechanizmu wypowiedzenia umowy kredytowej w ocenie Sądu Apelacyjnego było korzystne dla samego kredytobiorcy, bowiem dawało mu

dodatkową możliwość uregulowania powstałych zaległości, i tym samym uniknięcia niekorzystnego dla niego wypowiedzenia umowy. Za nieuzasadniony tym samym Sąd odwoławczy uznał zarzut naruszenia przepisu art. 75 pr. bank. oraz zarzut braku wymagalności należności z tytułu kredytu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w ustalonym stanie faktycznym nie było też powodów, by wbrew treści umowy zawartej przez strony, w oparciu o interpretację oderwaną od kryteriów określonych w art. 65 § 2 k.c., uważać, że zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu złotowego i na tej podstawie dalej konstruować teorie uzasadniające tezę o nieważności umowy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego walutą kredytu jest frank szwajcarski. Kwota kredytu została ściśle określona w walucie szwajcarskiej i jest to 63 458,16 CHF. Ustanowione zabezpieczenia spłaty kredytu – hipoteki - także wyrażone zostało w CHF. Strony zawarły ważną umowę zawierającą wszystkie przewidziane prawem elementy umowy kredytu, wymienione w art. 69 ust. 2 pr. bank. w wersji obowiązującej w dacie zawarcia umowy. Fakt udzielenia kredytu na terenie Polski nie determinuje intencji stron i celu umowy w taki sposób, że kredyt taki może być udzielony tylko w złotych. Także cel kredytu nie pozwala przyjąć, że mógł on być tylko udzielony w złotych, a nie w walucie szwajcarskiej. Środki pieniężne przekazywane przez Bank udostępnione kredytobiorcy mogły być dowolnie wykorzystywane, byle zgodnie z celem kredytowania. Prawdłowo więc Bank wskazał należność swoją we frankach szwajcarskich jako walucie, w której wyrażony był kredyt.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób także uznać za zasadny zarzut apelacji nieważności umowy ze względu na sprzeczność z naturą stosunku prawnego umowy kredytu (art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1 k.c.). Sąd Apelacyjny wskazał, że zasada swobody umów wynikająca z art. 353¹ k.c. pozwala na ułożenie się stron także w sposób rozróżniający walutę zobowiązania i świadczenia. Określenie kwoty kredytu i wszystkich pozostałych elementów wymaganych stosownie do art. 69 ust. 2 pr. bank. powoduje, że nie może być mowy o sprzeczności umowy z art. 69 pr. bank. i wynikającą z niego naturą stosunku prawnego.

Za nieporozumienie Sąd Apelacyjny uznał zarzut sprzeczności umowy z art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu z daty zawarcia umowy i wynikającej z tego

nieważności umowy w następstwie naruszenia zasady walutowości. Sąd odwoławczy wskazał, że przepis ten musi być interpretowany w zestawieniu z przepisami prawa dewizowego. Zasada swobody dewizowej wyrażona w art. 3 ust. pr.dewiz. doznaje wprowadzie ograniczeń (art. 9 pr.dewiz.), ale art. 3 ust. 3 pr.dewiz. co do zasady wyłącza z katalogu ograniczeń czynności bankowe dokonywane przez banki.

Jako niezasadny Sąd Apelacyjny uznał także zarzut apelacji dotyczący sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego w postaci:

1. art. 58 oraz art. 353¹ w zw. art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie;
2. art. 6, art. 385¹ § 1 k.c. i art. 71 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. oraz art. 232 k.p.c., poprzez ich błędną wykładnię w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny uznał, że powód należycie wykazał wysokość dochodzonego roszczenia;
3. art. 6, art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 232 k.p.c., poprzez ich błędną wykładnię oraz art. 89 k.c., poprzez jego błędną wykładnię, art. 104 k.c., poprzez jego niezastosowanie, polegające na uznaniu, że powód należycie wykazał wymagalność dochodzonego roszczenia;
4. art. 509 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że doszło do skutecznego przelewu wierzytelności banku z tytułu umowy kredytu na rzecz powoda;
5. art. 58, art. 358 § 1 k.c., art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. oraz art. 2 ust. 1 pkt 18 pr. dewiz. poprzez przyjęcie, że przedmiotowa umowa kredytu została zawarta w ramach posiadanego przez bank zezwolenia dewizowego i w związku z tym jest ona ważna.

Powód wniósł w odpowiedzi na skargę kasacyjną m.in. o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest zasadna.

Zarzut naruszenia art. 58 oraz art. 353¹ w zw. art. 385¹ § 1 k.c. został sformułowany w sposób nieprawidłowy. Skarżący powołuje w jego uzasadnieniu na „brak odniesienia się przez Sąd Apelacyjny do postawionego przez pozwanego w apelacji zarzutu naruszenia tego przepisu przez wyrok Sądu Okręgowego”. Wskazana przez skarżącego okoliczność niedostatków uzasadnienia Sądu Apelacyjnego sama w sobie nie stanowi naruszenia powołanych w tym zarzucie przepisów prawa materialnego, mogłaby natomiast wskazywać na naruszenie przepisów proceduralnych, nakazujących sądowi drugiej instancji rozpatrzenie sprawy w granicach apelacji oraz danie temu wyrazu w treści uzasadnienia wyroku. Skarżący nie opiera jednak skargi kasacyjnej na naruszeniu przepisów proceduralnych, skorelowanych z treścią uzasadnienia tego zarzutu, co uniemożliwia jego uwzględnienie. Nie można bowiem zapominać, że Sąd Najwyższy - działając jako sąd kasacyjny - nie jest ani zobowiązany, ani uprawniony do dociekania, o jaką postać naruszenia przepisu chodzi i na czym ona polega. Jest tak również dlatego, że ustawodawca, wprowadzając przymus adwokacko-radcowski postawił skardze kasacyjnej wysokie wymagania profesjonalne; wśród tych wymagań jest prawidłowe przytoczenie podstaw oraz ich uzasadnienia (wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2006 r., IV CSK 165/05).

Nie jest też zasadny zarzut naruszenia art. 6, art. 385¹ § 1 k.c. i art. 71 u.k.w.h. sprzed 20 lutego 2011 r. oraz art. 232 k.p.c. Także sposób sformułowania tego zarzutu („poprzez ich błędną wykładnię, w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny uznał, że powód należycie wykazał wysokość dochodzonego roszczenia”) nie jest prawidłowy. Czym innym jest bowiem wykładnia przepisu, prowadząca do odkodowania właściwej treści normy prawnej (fragmentu normy) z niego wynikającej, czym innym zaś ocena dowodów co do faktów mających istotne znaczenie dla zastosowania tego przepisu (tu - przejawiająca się uznaniem, że powód wykazał wysokość dochodzonego roszczenia). Ocena dowodów nie może przy tym stanowić podstawy skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Niezależnie od tego, w ocenie Sądu Najwyższego Sądy obu instancji w prawidłowy sposób zinterpretowały i zastosowały powołane w tym zarzucie przepisy prawa, przyjmując - wobec braku jakiegokolwiek aktywności dowodowej pozwanego co do kwoty dokonanych spłat - domniemanie istnienia wierzytelności

w zakresie należności głównej, wynikające z art. 71 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r. Co więcej, Sąd Okręgowy dokonał weryfikacji tej kwoty z uwzględnieniem posiadanego materiału dowodowego, a Sąd Apelacyjny ustalenia w tym zakresie przyjął za własne. Nie ma przy tym racji skarżący, twierdząc, że doszło do „zasądzenia kwoty ustalonej jedynie jako szacunkowa i przybliżona”. Zasądzona kwota wynika bowiem z BTE, jako należność główna, i mieści się w granicach sumy hipoteki, z którą wiąże się domniemanie istnienia wierzytelności nią zabezpieczonej. Ustalenie w zakresie tej kwoty Sądy podparły także trafnym spostrzeżeniem co do tego, że pozwany przed procesem nie kwestionował wysokości roszczenia zgłaszanego przez Bank.

Prawidłowości przyjęcia przez Sąd Apelacyjny rozkładu ciężaru dowodu co do wysokości zasądzanego świadczenia nie podważa zdaniem Sądu Najwyższego okoliczność, że świadczenie to wynikało z umowy o charakterze konsumenckim. Ochrona konsumentów określona przepisami art. 385¹ i nast. k.c. nie powoduje zmiany zasad rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.). Nie prowadzi w szczególności do uchylecia wynikających z przepisów prawa domniemań prawnych, nawet jeśli działają na niekorzyść konsumenta.

Uwagę dotyczącą nieprawidłowości sposobu sformułowania zarzutu, polegającej na utożsamieniu wykładni przepisu z oceną dowodów co do faktów relewantnych w świetle tego przepisu, odnieść także należy do zarzutu naruszenia art. 6, art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 232 k.p.c., poprzez ich błędną wykładnię oraz art. 89 k.c., poprzez jego błędną wykładnię, art. 104 k.c., poprzez jego niezastosowanie, „polegające na uznaniu, że powód należycie wykazał wymagalność dochodzonego roszczenia, podczas gdy nie tylko bank nie wypełnił określonej umowy kredytu procedury wypowiedzenia umowy, lecz również oświadczenie w tym zakresie złożył w sposób warunkowy, zaś powód nie wykazał, aby osoby składające to oświadczenie w imieniu banku posiadały w tym zakresie należyte umocowanie, a wreszcie okoliczność posłużenia się przez bank klauzulami abuzywnymi w umowie kredytu rzutującymi na wysokość zobowiązania kredytobiorcy dodatkowo przekreśla zasadność i skuteczność tego wypowiedzenia”.

Także i w tym przypadku sposób uzasadnienia podstawy skargi kasacyjnej

wskazuje, że pod pozorem zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego skarżący polemizuje z dokonaną przez Sąd Apelacyjny oceną dowodów, co już samo w sobie musi prowadzić do uznania takiego zarzutu za pozbawiony podstaw.

Niezależnie jednak od powyższego, wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ma wątpliwości co do dopuszczalności dokonania czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, że jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Przyjmuje się, że zastrzeżenie to podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c. z uwzględnieniem konstrukcji normatywnej określonej w art. 89 k.c. (zob. wyrok SN z 12 maja 2021 r., IV CSKP 11/21, postanowienie składu siedmiu sędziów SN z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12, i powołane tam wcześniejsze wypowiedzi judykatury).

Orzecznictwo oraz doktryna dopuszczają także zastrzeżenie warunku w jednostronnej czynności prawnej, obejmującej wypowiedzenie umowy. Spełnienie świadczenia przez kredytobiorcę nie zawsze jest zdarzeniem całkowicie od niego uzależnionym (por. wyroki SN z 6 września 2007 r., IV CSK 118/07, OSP 2008, nr 12, poz. 125; z 17 marca 201 r., IV CSK 358/10, OSNC 2011, nr 12, poz. 136), a więc nie ma przeszkód, aby warunek w rozumieniu art. 89 k.c. stanowiła spłata zadłużenia.

Na tle umowy kredytu, ogólną dopuszczalność wypowiedzenia umowy pod warunkiem Sąd Najwyższy zaakceptował w wyrokach z 24 września 2015 r., V CSK 698/18, 8 września 2016 r., II CSK 750/15, oraz z 9 grudnia 2021 r., III CSKP 164/21, zastrzegając jednak, że o możliwości złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu takiej umowy pod warunkiem niezapłacenia zadłużenia decydują postanowienia konkretnej umowy. Jednocześnie wypowiedzenie umowy stanowi uprawnienie kształtujące banku o dotkliwych dla kredytobiorcy skutkach. Ochrona kredytobiorcy wymaga zatem, aby uprawnienie to nie było wykonywane w sposób dla niego zaskakujący lub stwarzający stan niepewności co do trwania stosunku prawnego. Nie oznacza to jednak, jak twierdzi skarżący, że wypowiedzenie umowy kredytu nie może nastąpić pod warunkiem, lecz jedynie, iż decydują o tym postanowienia konkretnej umowy i okoliczności, w których doszło do wypowiedzenia. Skarżący, formułując omawiany zarzut, nie odwołuje się jednak do postanowień umowy.

Brak podstaw do uwzględnienia wyżej omówionego zarzutu powoduje, że także zarzut naruszenia art. 509 k.c., przez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż doszło do skutecznego przelewu wierzytelności Banku z tytułu umowy kredytu na rzecz powoda, nie może zostać uznany za zasadny. Pozwany oparł bowiem ten zarzut na założeniu, że umowa kredytu nie została skutecznie wypowiedziana, a co za tym idzie – należność o zwrot kwoty udzielonego kredytu nie była wymagalna, natomiast „powód, nie mógł wejść w rolę banku, którego działalność jest ściśle reglamentowana, a ponadto stałoby to w oczywistej sprzeczności z zakresem kompetencji funduszu w zakresie dopuszczalnej do prowadzenia przez ten fundusz działalności, która nie obejmuje udzielania i obsługi kredytów bankowych”.

Supozycja co do braku wymagalności wierzytelności dochodzonej pozwem okazała się – jak wynika z uwag wyżej wyrażonych – bezpodstawna. Nie doszło zatem w konsekwencji także do naruszenia art. 509 k.c.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia art. 58, art. 358 § 1 k.c., art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. oraz art. 2 ust. 1 pkt 18 pr. dewiz. „poprzez przyjęcie, że przedmiotowa umowa kredytu została zawarta w ramach posiadanego przez bank zezwolenia dewizowego i w związku z tym jest ona ważna, podczas gdy jednoznacznie treść tej umowy świadczy o tym, że na mocy tej umowy bank nie mógł przekazać kredytobiorcy waluty obcej, a zatem umowa ta nie była de facto objęta zezwoleniem dewizowym i jako naruszająca obowiązujące w dniu jej zawarcia ograniczenia dewizowe powinna zostać uznana za nieważną”. Skarżący nie wskazuje, na czym polega jego zdaniem naruszenie ww. przepisów prawa, tj. czy chodzi o ich błędną wykładnię, czy też niewłaściwe zastosowanie lub brak takiego zastosowania. Ponadto skarżący, formułując ten zarzut, popadł w wewnętrzną sprzeczność. Skoro, jak twierdzi, na podstawie umowy kredytowej Bank nie mógł przekazać pozwanemu waluty obcej, to tym samym umowa nie podlegała ograniczeniom wynikającym z prawa dewizowego. W takiej sytuacji, o naruszeniu przepisów tego prawa, prowadzącym do nieważności umowy, nie mogłoby być mowy.

Odrzucając jednak tezę skarżącego o niemożliwości przekazania pozwanemu przez Bank waluty obcej (CHF) w ramach zawartej umowy kredytu, Sąd Najwyższy

podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego, który wskazał, że do tej umowy zastosowanie miał obowiązujący w dacie jej zawarcia art. 3 ust. 3 pr. dewiz., w myśl którego ograniczeń określonych w art. 9 nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest bank lub inna instytucja finansowa, prowadząca działalność pod nadzorem władz nadzorczych, uprawnionych, na podstawie odrębnych przepisów, do sprawowania nadzoru nad określonymi instytucjami finansowymi.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

M.L.

[ał]